

Nagy Zoltán – Tóth Géza

A társadalmi innovációs potenciál mérési lehetőségei Borsod-Abaúj-Zemplén példáján

A tanulmányban a társadalmi innovációs potenciál mérésének gyakorlati példáját mutatjuk be. Ismertetjük az általunk alkalmazott indikátorcsoportokat, illetve azok tartalmát. Térképi interpretáción keresztül mutatjuk be az input, output, hatás, valamint a komplex indikátor térbeli képét. Ezzel arra hívjuk fel a figyelmet, hogy melyek azok a települések/településcsoportok, ahol a társadalmi innovációk társadalmi-gazdasági alapjai leginkább fellelhetők Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Tanulmányunk záró részében összefüggést kerestünk a társadalmi innovációs potenciál, a fejlettségi kép térbeli alakulása, illetve a területi különbségek, valamint a versenyképesség között.

Kulcsszavak: társadalmi innováció, mutatószámrendszer, területi egyenlőtlenségek, területi autokorreláció, versenyképesség.

JEL kódok: O35, R11, R14

Bevezetés

A társadalmi innováció fogalma a 2000-es években terjedt el a szakirodalomban (Bradford 2003; Phills–Deiglmeier–Miller 2008; Pol–Ville 2009; Mulgan et al. 2007; Nicholls–Murdock 2012; stb.), bár sokan túlzottan általánosnak tekintik a megfogalmazásokat. Ezzel kapcsolatban Pol és Ville (2009) megjegyzi, hogy a társadalmi innováció fogalma értelmezhető, ha sikerül jól lehatárolni. Megkülönböztetve a gazdasági innovációktól, a szerzők a társadalmi innováció kifejezést társadalmi és történeti paradigmaváltó újításokra javasolják használni. Ugyanakkor elmondható, hogy a társadalmi innovációnak nincs egységesen elfogadott fogalma (Varga 2017), többen a fogalom „gumicsont” jellegét emelik ki (Pankucsi 2015). Ugyanakkor elmondható, hogy a társadalmi és a technikai (gazdasági) innováció szoros kölcsönhatásban áll egymással, a gazdasági változások következményeként elengedhetetlenül történnek társadalmi változások is (Varga 2017).

Szakirodalmi előzményeket figyelembe véve a társadalmi innovációval kapcsolatosan a következő definíciót tekintjük irányadónak: „A társadalmi innováció új vagy újszerű válaszokat ad egy közösség problémáira azzal a céllal, hogy növelje a közösség jólétét. A társadalmi innovációs potenciál azon képességek összessége, amelyek lehetőséget teremtenek a társadalmi innovációk létrehozására.” (Kocziszky–Veresné Somosi–Balaton 2017, 16. old). Katonáné Kovács–Varga–Nemes (2017) szerint a társadalmi innováció a közösségfejlesztést, mint célkitűzést előtérbe helyezi a területfejlesztéssel szemben, a szükségletek kielégítését pedig a jövedelmezőség és értékesíthetőség kizárólagosságával szemben. Napjainkban a szinte mindenütt elérhető digitális eszközök és hálózatok hatására a digitális társadalmi innováció kialakulását is megfigyelhetjük, amely a már meglévő társadalmi innovációt tovább erősítheti, és új innovációkat is létrehozhat, hatalmas távlatokat nyitva. (Nagy 2019.)

Napjainkban az Európai Unió komoly dilemmával áll szemben. Egyrészt fontos a nemzetközi versenyképességének fenntartása, illetve megerősítése, s ehhez szüksége van a gazdasági innovációkra. Másrészt viszont növekvő társadalmi különbségek miatt a közösségi politikák szintjére emelte a társadalmi kohézió kérdését (EC 2013). Különösen nagy hangsúlyt kapott ez a kérdés a 2008-as gazdasági válság következményeinek kezelése tekintetében. Ezen a területen az Európai Unió nem rendelkezik ugyan hatáskörrel, hiszen a kérdés alapvetően tagállami hatáskör, mégis iránymutatásokkal, támogatásokkal igyekszik ösztönözni őket a társadalmi innovációkra való jelentősebb figyelemre. Úgy tűnik, hogy a különféle társadalmi innovációknak egyre nagyobb szerep jut a vidékfejlesztésben, a műszaki és technikai innovációk már sok esetben nem

elégségesek a hátrányok, problémák megszüntetésére, és egyre inkább szükséges az állampolgárok, a civil szervezetek aktív szerepvállalása is. (Lipták-Horváth 2018.)

A társadalmi innovációs potenciál megközelítése átvezethet bennünket a társadalmi reziliencia kérdésköréhez (Kozma 2017). Ebben az összefüggésben ugyanis a társadalmi reziliencia, vagyis rugalmas ellenállóképesség területéhez jutunk el. E kutatási terület művelői egy-egy környezeti, társadalmi, gazdasági katasztrófával kapcsolatos, illetve az arra adott közösségi válaszokat elemzik. Ez megközelíthető akár egy rendszer oldaláról is, egyes szerzők (pl. Rowis 2015) a reziliencia kifejezést úgy alkalmazzák, hogy általános értelemben rugalmas ellenállási képességet jelent, azaz valamely rendszernek azon reaktív képességét, hogy egy kívülről érkező, sokszerű külső hatáshoz sikeresen alkalmazkodjék. Ehhez kapcsolódhat a társadalomtudományi vizsgálatokban akár az általánosabb sebezhetőség fogalom is (Nagy-Sebestyén Szép 2016). A társadalomtudományokban az eredetileg az ökológiában megjelenő reziliencia fogalom az ember-környezet interakciókra való kiterjesztésével terjedt (Berkes–Folke 1998, Folke 2006 idézi Pirisi 2019), és ezekben a reziliencián alapuló kutatásokban az ember nemcsak a külső hatások kiváltójaként szerepel, hanem azok elszenvédőjévé is válik (Pirisi 2019).

Indikátorrendszer kialakítása

A társadalmi innováció mérésére a szakirodalmi előzmények alapján (Benedek–Kocziszky–Veresné Somosi–Balaton 2015) összeállítottunk egy indikátorrendszert. Az indikátorrendszer 3 részből áll: input, output és hatás indikátorok. Vizsgálatunkban mindhárom csoportba 8-8 mutató került. A mutatókat 2014–2017 es időszakra állítottuk össze Borsod-Abaúj-Zemplén megye településeire a KSH adatbázisok alapján. Kivételt képeznek a legutóbbi népszámlálásból származó mutatók. Az évről évre történő ingadozások kiszűrésére a négy év átlagát vettük figyelembe annak érdekében, hogy a társadalmi innovációra való képességet megalapozottan vizsgálhassuk. A mutatószámrendszer összeállításánál tekintetbe kellett venni, hogy a mutatók nem egy irányba mutatnak. Például a munkanélküliségi aránynál a kisebb érték jelenti a pozitívumot, míg az egy lakosra jutó kifizetett pályázati össze vonatkozásában, minél magasabb az érték, annál pozitívabb a helyzet a társadalmi innováció vonatkozásában. Az olyan mutatók esetében, ahol az alacsony értékek jelentik a kedvező helyzetet a mutatók reciprokát számítottuk.

Minden indikátorcsoportban a mutatókat normalizáltuk annak érdekében, hogy az eltérő skálájú adataink egymással összemérhetőek legyenek. Minden egyes mutatócsoportban a normalizált adatok átlagát számoltuk ki. A három indikátorcsoport átlagából számítottuk ki a társadalmi innovációt mérő komplex mutatót.

Az input indikátorok közé a következő mutatószámok kerültek:

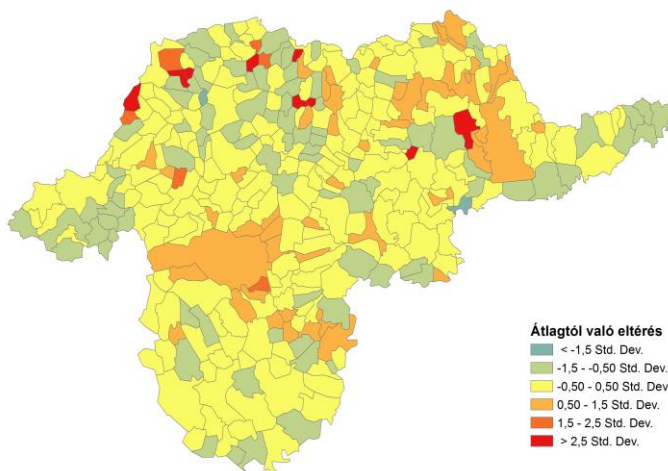
1. Civil szervezetek száma 10 000 lakosra (db)
2. Működő vállalkozások száma 1 000 lakosra (db)
3. Nonprofit vállalkozások száma 1 000 lakosra (db)
4. A gyermeknépesség aránya a lakónépességből (%)
5. Száz gyermekkorúra jutó időskorú (fő)
6. Eltartottsági ráta (a gyermek (0-14 éves) és az idős népesség (65-X éves) a 15-64 éves népesség százalékában) (%)
7. Aktivitási ráta (adófizetők/népesség*100) (%)
8. Átlagos elvégzett osztályszám, 2011 (osztály)

Valamennyi indikátor jellemzésénél az átlagtól való eltérések bemutatását és a Local Moran I klaszterek ábrázolását végeztük el.

A legmagasabb értékeket a megye néhány aprófalvas településén láthatjuk (Tornakápolna, Tornabarakony, Teresztenye). E települések mintegy szigetként emelkednek ki környezetükből, hiszen a legalacsonyabb értékekkel rendelkező települések éppen a szomszédjukban fekszenek.

Általánosságban látható, hogy a legalacsonyabb értékekkel rendelkező települések a megye-, illetve országhatár közelében fekszenek, vagyis a megye periferiáján helyezkednek el.

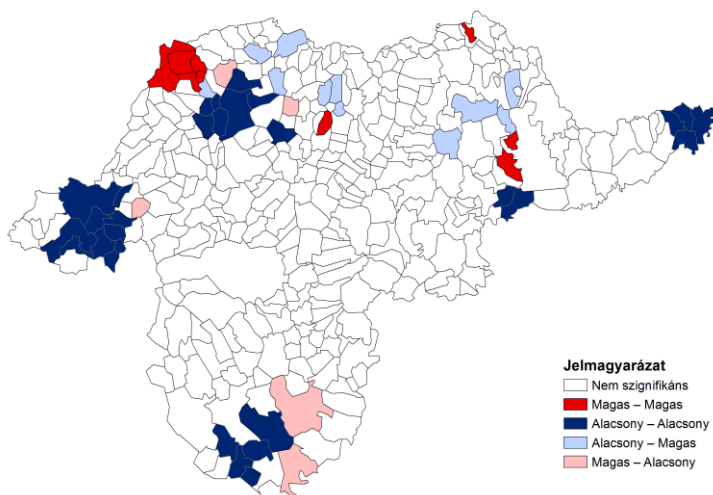
A megye 8 tízezer főnél népesebb települése közül (Miskolc, Ózd, Kazincbarcika, Mezőkövesd, Tiszaújváros, Sátoraljaújhely, Sárospatak, Sajószentpéter) Tiszaújváros van a legkedvezőbb helyzetben, s hat város mutat átlag feletti értékeket. Ezzel szemben jóval az átlag alatt teljesít Ózd és Sajószentpéter az input indikátorok átlagát tekintve.

1. ábra: Input indikátorok alakulása Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 2014-17 es évek átlagának alapján

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

A megyében, bástyasomszédságot alkalmazva csak nagyon kevés térbeli klaszter mutatható ki. A legkedvezőbb magas-magas klaszterbe markánsan csak Aggtelek-Jósvafő térsége sorolható. Rajtuk kívül más csak térben szórtan figyelhetünk meg néhány apróbb klasztert. Az alacsony-alacsony klaszter ennél már markánsabban emelkedik ki: döntően a megye periferikus helyzetű településeire korlátozódva. Néhány esetben kirajzolódnak a környezetüktől pozitív, vagy pedig negatív értelemben eltérő úgynevezett outlier-ek, de elhelyezkedésükben kevés szabályszerűséget lehet megfigyelni.

2. ábra: Input indikátorok Local Moran I-je Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 2014-17 es évek átlagainak alapján

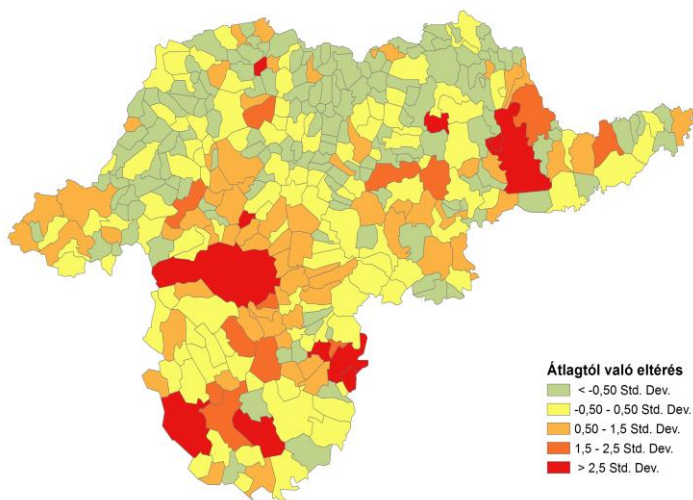
Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

Az output indikátorok közé a következő mutatószámok kerültek, az elérhető KSH adatok felhasználásával:

1. Egy főre jutó kifizetett összeg (2007-2013) (Ft)
2. Közfoglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességhez viszonyítva, (%)
3. Kulturális rendezvényeken részt vevők száma ezer főre (fő)
4. Szegregátumban élők aránya (% a település teljes népességéhez képest)
5. Szociális étkeztetésben részesülők száma 1000 lakosra (fő)
6. Házi segítségnyújtásban részesülők száma 1000 lakosra (fő)
7. Munkanélküliségi arány (%)
8. Egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó betegforgalom (eset)

Az output indikátorok tekintetében – néhány kivételtől eltekintve – a nagyobb települések vannak a legkedvezőbb helyzetben. A legmagasabb értékeket Tiszaújváros esetében láthatjuk, míg a legalacsonyabbat a megye északi periferiáján (Pusztaradvány, Szászfa, Hernádcéce). A nagyobb városok között ebben az esetben is Ózd van a legkedvezőtlenebb helyzetben, igaz, még így is magasabb értékkel, mint a megyei átlag.

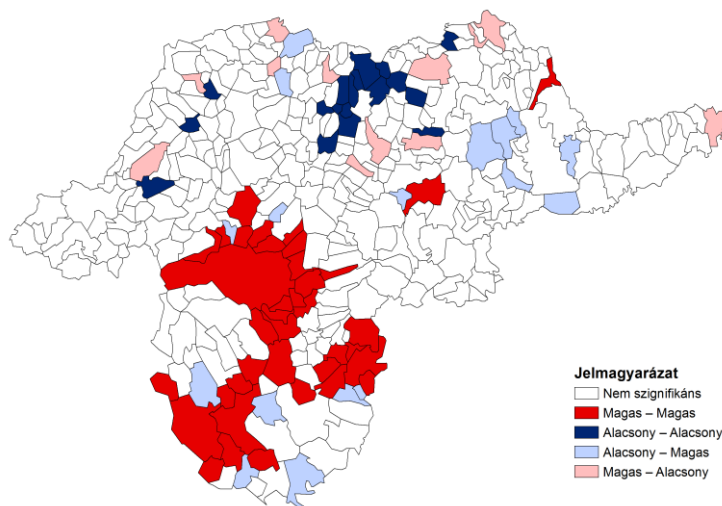
3. ábra: Output indikátorok alakulása Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 2014-17 es évek átlagainak alapján

3. ábra: Output indikátorok alakulása Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 2014-17 es évek átlagainak alapján

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

Az output indikátorok tekintetében a térbeli klaszterek sokkal markánsabbak, mint azt az input mutatóknál láthattuk. A magas-magas klaszterbe a Miskolci agglomeráció, illetve Tiszaújváros és Mezőkövesd környezete került. A kedvezőtlen helyzetű alacsony-alacsony klaszterbe az Encsi járás települései kerültek.

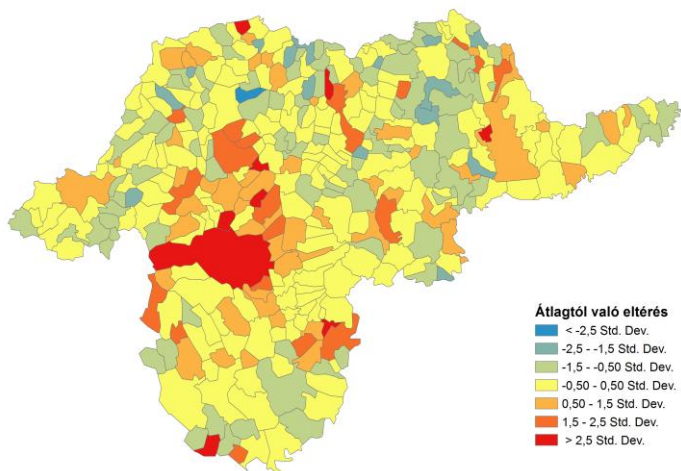
4. ábra: Output indikátorok Local Moran I-je Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 2014-17 es évek átlagainak alapján

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

A hatás indikátorok közé a következő mutatószámok kerültek:

1. Egy lakosra jutó jövedelem (ezer Ft)
2. A 7 éves és idősebb népességből az általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (az iskolát el nem végzettekkel együtt) (%)
3. Egyszemélyes háztartások aránya (%)
4. Három és több gyerekkel rendelkező családok aránya (%)
5. Regisztrált bűncselekmények száma 1000 lakosra (eset)
6. Tartós bentlakásos elhelyezést nyújtó intézmények működő férőhelyeinek száma 1000 lakosra (férőhely)
7. A 0-1 millió forint jövedelemsávban kereső adózók aránya (%)
8. Rendszeresen tisztított közterület aránya (%)

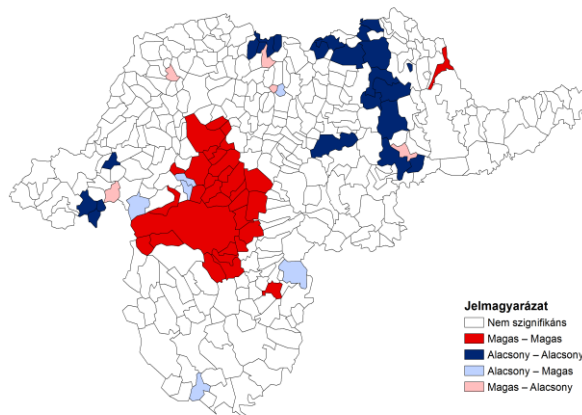
A hatás indikátorok esetében a legmagasabb értékeket kapó települések a megyén belül viszonylag szórtan helyezkednek el. A legmagasabb értékeket Hercegháton, míg a legalacsonyabbat Galvácon láthatjuk. A tízezer főnél népesebb települések közül a legmagasabb értékeket Miskolc, míg a legalacsonyabbat Mezőkövesd esetén láthatjuk. Mezőkövesd értéke viszont már a megyei átlagnál is alacsonyabb.

5. ábra: Hatás indikátorok alakulása Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 2014-17 es évek átlagának alapján

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

A magas-magas klaszter a hatás indikátorok tekintetében a Miskolci agglomerációra és az azzal északi irányból szomszédos településekre szorítkozik. Az alacsony-alacsony klaszter térben meglehetősen látványos módon összekapcsolódva lényegében Hidasnémeti-Zalkod tengely mentén mutatkozik meg a megye térszerkezetében.

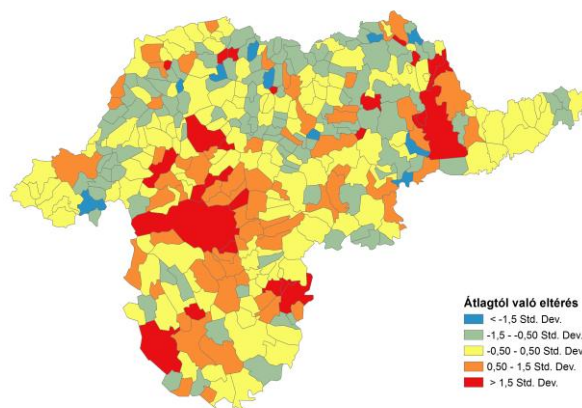

6. ábra: Hatás indikátorok Local Moran I-je Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 2014-17 es évek átlagainak alapján

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

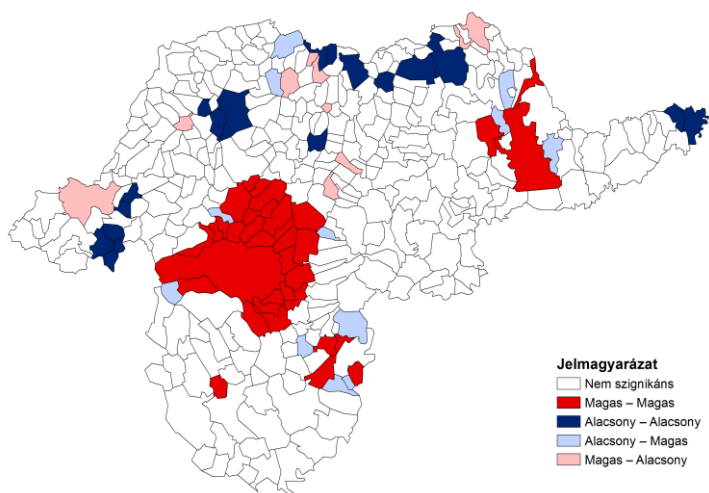
A komplex mutatót együttesen nézve megállapíthatjuk, hogy bár a legkedvezőbb helyzetű települések a megyén belül a térben viszonylag szórta helyezkednek el, mégis egyértelmű a legjelentősebb városokhoz való közelség szerepe. A legmagasabb értékeket Tornabarakonyban látjuk, míg a legalacsonyabbat Pányoknál. Valamennyi tízezernél népesebb város értéke meghaladja a megyei átlagot. Közülük a legjobb helyzetben Tiszaújváros, míg a legkedvezőtlenebb szituációban Ózd van.

A magas-magas klaszter alapvetően a Miskolci agglomerációhoz, valamint Sárospatak és Tiszaújváros környezetéhez kapcsolódik. Ezek a térségek számításaink szerint egyértelműen a megye "legfejlettebb" területei a társadalmi innovációk szempontjából. Ez természetesen nem meglepő, hiszen más társadalmi, gazdasági mutatókat vizsgálva is hasonló a helyzet. Ezzel szemben az országhatár közelében, több aprófalvas településcsoport tartozik a legrosszabb helyzetű alacsony-alacsony klaszterbe.

7. ábra: Társadalmi innovációt mérő komplex mutató alakulása Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 2014-17 es évek átlagainak alapján

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

8. ábra: Társadalmi innovációt mérő komplex mutató Local Moran I-je Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 2014-17 es évek átlagainak alapján

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

1. táblázat: A komplex indikátor és összetevőinek statisztikai jellemzői

Mutatók	Input	Output	Hatás	Komplex
Max	0,54	0,33	0,40	0,33
Min	0,16	0,01	0,13	0,12
Átlag	0,25	0,06	0,24	0,18
Relatív szó- rás, %	14,34	79,38	18,19	15,73

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

A társadalmi innovációt mérő komplex indikátor, illetve annak összetevői vonatkozásában megvizsgáltuk a mutatók területi különbségeit Gini index segítségével

$$G = \frac{1}{2\bar{x}n^2} \sum_i \sum_j |x_i - x_j|$$

Ahol x_i =natúrális mértékegységben megadott területi jellemző az i. területegységben; x_j =natúrális mértékegységben megadott területi jellemző az j. területegységben; $\bar{x} = x_i$ átlaga, n a területegységek száma.

2. táblázat: Az indikátor összetevőinek területi különbségei

Indikátorok	Input	Output	Hatás	Komplex
	indikátorok			
Gini index	0,07	0,40	0,10	0,08

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

Megállapítottuk, hogy az output indikátorok esetében a vizsgált mutatók közül kiemelkedően nagy területi különbségeket látunk, míg az input és a hatás összetevők, illetve a komplex mutatószám vonatkozásában már jóval kiegyensúlyozottabb a térbeli kép.

Társadalmi innováció és térbeli mintázat kapcsolata

A következőkben megvizsgáltuk, hogy a komplex indikátor által megszabott települési besorolás mennyiben tükrözi a fejlettségi viszonyokat, illetve mennyiben felelős a fejlettségi különbségek kialakulásáért.

Ennek érdekében a településeket a komplex indikátor által megszabott sorrend szerint ötödökbe soroltuk és kiszámítottuk az ötödök és a megye egy lakosra jutó jövedelmét.

3. táblázat: Egy lakosra jutó jövedelem nagysága a társadalmi innovációt mutató komplex mutató által kialakított besorolás szerint, 2017

Innovációs ötödök	Egy lakosra jutó jövedelem, ezer Ft
Első	751
Második	789
Harmadik	855
Negyedik	930
Ötödik	1249
Megyei átlag	1083

Forrás: saját számítás

A területi egyenlőtlenségek mérésére a Hoover-indexet alkalmaztam, mely a Lorenz görbe és az átló közötti maximális függőleges távolságot (Major–Nemes Nagy 1999) méri.

$$H = \frac{1}{2} \cdot \sum_{i=1}^n |x_i - f_i|$$

ahol $\sum f_i = \sum x_i = 100$

Jelen esetben x_i a jövedelem, f_i pedig a népesség járások szerinti arányait jelenti.

Ezt egy korábban kidolgozott eljárás szerint (Kincses 2015) részekre bontottuk, mellyel arra igyekeztünk választ kapni, hogy a társadalmi innovációval kapcsolatos komplex mutató által meghatározott települési csoportosítás (ötödök) mennyiben felelősök a megyén belüli területi különbségek nagyságáért.

$$\begin{aligned}
 H &= \frac{1}{2} \cdot \sum_{i=1}^n |x_i - f_i| \\
 &= \frac{1}{2} \left\{ \sum_{j=\text{Első ötöd}} |x_j - f_j| + \sum_{k=\text{Második ötöd}} |x_k - f_k| \right. \\
 &\quad + \sum_{l=\text{Harmadik ötöd}} |x_l - f_l| \\
 &\quad \left. + \sum_{m=\text{Negyedik ötöd}} |x_m - f_m| + \sum_{n=\text{Ötödik ötöd}} |x_n - f_n| \right\}
 \end{aligned}$$

4. táblázat: Hoover index nagysága a társadalmi innovációt mutató komplex mutató által kialakított besorolás szerint, 2017

Innovációs ötödök	Hoover index, %
Első	9,2
Második	9,3
Harmadik	6,1
Negyedik	5,6
Ötödik	4,0
<i>Megye összesen</i>	<i>34,2</i>

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

Megállapítható, hogy a fejlettség, melyet leegyszerűsítve egy főre jutó jövedelemmel mértünk a társadalmi innovációt mérő komplex mutató növekedésével párhuzamosan növekszik. A területi különbségek esetén éppen fordított a helyzet. Minél alacsonyabb a megyén belül a komplex mutató nagyságrendje, azon településkör a területi különbségek annál nagyobb részéért okolható.

Érdemes megvizsgálni a versenyképesség és a társadalmi innováció közötti kapcsolatot is. Vizsgálatunkban Nemes Nagy (2004) megközelítését, a tényezőkre bontás módszerét alkalmaztuk:

$$\begin{aligned}
 \frac{\text{Jövedelem}}{\text{Népesség}} &= \frac{\text{Jövedelem}}{\text{Foglalkoztatottak}} * \\
 &\frac{\text{Foglalkoztatottak}}{\text{Aktívkorúak}} * \frac{\text{Aktívkorúak}}{\text{Népesség}}
 \end{aligned}$$

Méréseinkben a jövedelem a települések személyijövedelemadó-köteles jövedelmeit, a foglalkoztatottak száma az adott évi adózók számát jelentette, aktív korúaknak a 18–59 éveseket tekintem, míg népesség alatt az állandó lakosok számát értettük.

Az adózókra jutó jövedelem lényegében az egyes innovációs településcsoportok (ötödök) gazdaságának termelékenységét közelíti, az adózók aktív korú populáción belüli aránya a foglalkoztatottságra ad elfogadható becslést, míg az aktív korúak népességen belüli aránya egyfajta korszerkezeti mérőszámként pozitív erőforrásnak tekinti a munkavállalási korúak magas arányával jellemezhető demográfiai arculatot.

Némi matematikai átalakítás után (az értékek logaritmusát kell venni) a szorzat átalakul egy sokkal könnyebben kezelhető összeggé, a következő formula szerint:

$$\log\left(\frac{\text{Jövedelem}}{\text{Népesség}}\right) = \log\left(\frac{\text{Jövedelem}}{\text{Foglalkozt atottak}}\right) + \log\left(\frac{\text{Foglalkozt atottak}}{\text{Aktívkorúá k}}\right) + \log\left(\frac{\text{Aktívkorúá k}}{\text{Népesség}}\right)$$

E vázolt tényezőkre bontást térségtipizálásra alkalmaztuk, elfogadva Nemes Nagy eredményeit, miszerint a jövedelmi különbségeket elsősorban a termelékenység alakítja, mi-közben a korszerkezeti tényező hatása igen csekély. Tipizálásunk alapja az egyes településcsoportok értékeinek a megyei átlaghoz való viszonya a lakossági jövedelmek, valamint az ezt felbontó három tényező esetén. Átvéve forrásunk technikai megoldásait, a . táblázatban mi is 1-essel jelöltük az országos átlag feletti, 0-ával pedig az átlag alatti tényezőket. (Az első számérték mindig a lakossági jövedelmeket szimbolizálja, míg a második a termelékenységet, a harmadik a foglalkoztatottságot, a negyedik pedig a korszerkezeti tényezőt.) Versenyelőnyösnek tekintettük az átlag feletti lakossági jövedelmű térségeket, míg versenyhátrányosnak az átlag alattiakat. Ezen belül komplex versenyelőnyt állapítunk meg, ha az adott térség a lakossági jövedelmek mindhárom összetevőjében átlag feletti értékekkel rendelkezik, míg több-, illetve egytényezős a versenyelőny, ha kettő vagy mindössze egy tényező esetében teljesül ez a feltétel. A versenyhátrány mibenlétét ennek analógiájára értelmeztük.

Eredményeink alapján megállapítható, hogy a 2017-es adatok alapján csak a legkedvezőbb társadalmi innovációs helyzetű települések versenyképesek gazdasági értelemben, míg a többi csoport egyértelműen versenyhátrányos. A 2011-ről 2017-re tapasztalható változás annyiban árnyalja ezt a képet, hogy a jövedelmek, a foglalkoztatottság és a korszerkezet változása az első négy ötödbe tartozó településeknél kedvezőbb volt, mint az ötödiknél. Itt viszont a termelékenység változásában láthatunk versenyelőnyös tendenciákat. A versenyképességi változás tehát nem tudta az alapvető térbeli összefüggéseket megváltoztatni, s a társadalmi innovációs potenciál és a versenyképesség közötti kapcsolat egyértelműen igazolást nyert.

5 . táblázat: *Versenyképesség társadalmi innovációt mutató komplex mutató által kialakított besorolás szerint, 2017*

Innovációs ötödök	Versenyképességi mutató	
	2017	2017/2011
Első	0000	1011
Második	0000	1011
Harmadik	0000	1011
Negyedik	0000	1011
Ötödik	1111	0100

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

Összegzés

Tanulmányunkban a társadalmi innovációs potenciál mérésére teszünk kísérletet Borsod-Abaúj-Zemplén megyei példán. Input, output és hatás indikátorok segítségével feltérképeztük a társadalmi innovációs potenciál alapját vizsgáló társadalmi-gazdasági mutatókat. Kimutattuk, hogy társadalmi innovációs potenciál tekintetében Miskolc és agglomerációja, Sárospatak és Tiszaújváros van a legkedvezőbb helyzetben a megyén belül. Rámutattunk arra, hogy jövedelem eloszlás és a területi fejlettségi különbségek szoros kapcsolatban vannak a társadalmi innovációs potenciál nagyságával. Végül tanulmányunkban kimutattuk a versenyképesség és a társadalmi in-

novációs potenciál közötti kapcsolatot, mely alapvetően befolyásolja a megye jövőbeli fejlesztési lehetőségeit.

Köszönetnyilvánítás

A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

Irodalomjegyzék

- BENEDEK, J.–KOCZISZKY, GY.–VERESNÉ SOMOSI, M.–BALATON, K. (2015): Regionális társadalmi innováció generálása szakértői rendszer segítségével Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek 12 (2): 4–22.
- BERKES, F., FOLKE, C. (1998): Linking social and ecological systems for resilience and sustainability. Cambridge University Press, Cambridge
- BRADFORD, N. J. (2003) Cities and Communities That Work: Innovative Practices, Enabling Policies Toronto, Canadian Policy Research Networks.
- EUROPEAN COMMISSION (2013): Communication From the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions – Towards Social Investment for Growth and Cohesion – including implementing the European Social Fund 2014-2020 https://ec.europa.eu/eip/ageing/file/751/download_en?token=FWCEa1Qk (letöltve: 2019 szeptember)
- FOLKE, C. (2006): Resilience: The emergence of a perspective for social–ecological systems analyses. *Global Environmental Change*, 3., 253–267. <http://doi.org/bm28fh>
- KATONÁNE KOVÁCS, J.–VARGA, E.–NEMES, G. (2017): Fókuszban a társadalmi innováció folyamata a magyar vidéken Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek 14 (1): 6–19.
- KINCSES, Á. (2015): A nemzetközi migráció Magyarországon és a Kárpát-medence magyar migrációs hálózatai a 21. század elején Műhelytanulmányok 8., Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.
- KOCZISZKY, GY. – VERESNÉ SOMOSI, M – BALATON, K. (2017): A társadalmi innováció vizsgálatának tapasztalatai és fejlesztési lehetőségei *Vezetéstudomány / Budapest Management Review* 48 (6-7): 15–19. <http://dx.doi.org/10.14267/VEZTUD.2017.06.02>
- KOZMA T. (2017) Reziliens közösségek – reziliens társadalom? *Educatio®*, Vol. 26. No. 4. pp. 517–527.
- LIPTÁK, K.–HORVÁTH, K. (2018): Társadalmi innovációk szerepe a foglalkoztatáspolitikában és a vidékfejlesztésben. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek* 15.(3) pp. 55-68.
- MAJOR, K.–NEMES NAGY, J. (1999): Területi jövedelemegyenlőtlenségek a kilencvenes években *Statisztikai Szemle* 77 (6): 397–421.
- MULGAN, G.–TUCKER, S.–ALI, R.–SANDERS, B. (2007) *Social Innovation: What It Is, Why It Mand How It Can Be Accelerated*. <http://eureka.sbs.ox.ac.uk> (letöltve: 2019 szeptember)
- NAGY, SZ. (2019): A digitális társadalmi innováció. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek* 16.(1) pp. 76-84.
- NAGY, Z. SEBESTYÉNNÉ SZÉP, T. (2016): A csökkenő olajárak vesztesei. Az olajexportáló országok sebezhetőségének változásai. *Külügyi Szemle*. XV. évf. 3. sz. pp. 65-93.

- NEMES NAGY, J. (2004): Új kistérségek, új városok. Új versenyzők?, In: Regionális Tudományi Tanulmányok 9 pp. 5–42., ELTE, Budapest.
- NICHOLLS, A. – MURDOCK, A. (2012) The Nature of Social Innovation. In: Nicholls, A. – Murdock, A. (eds) Social Innovation. London, Palgrave Macmillan.
- PANKUCSI, M. (2015): Társadalmi innováció, a szegénység leküzdése és az emberi tőke Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek 12 (2): 23–32.
- PHILLS, J. A.– DEIGLMEIER, K. – MILLER, D. T. (2008) Rediscovering Social Innovation. Stanford Social Innovation Review 6 (4): 34–43.
- PIRISI, G. (2019): A reziliencia lehetséges értelmezése a településföldrajzi kutatásokban. Tér és Társadalom. 33. évf. 2. sz. pp. 62-81.
- POL, E.–VILLE, S. (2009) Social Innovation: Buzz Word or Enduring Term? The Journal of Socio-Economics 38 (6): 878–885.
- ROWIS, D. (2015): "MENA Oil Exporters" Resilience to Oil Price Shocks. Credendo Group. <http://www.delcredereducroire.be/newsletter/en/risk-monthly/53862/menaoil-exporting-countries-resilience-to-oil-price-shock> 6 p.
- VARGA, K. (2017): Társadalmi innováció és versenyképesség mérése MultiScience - XXXI. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference University of Miskolc, Hungary, 20-21 April 2017 <http://dx.doi.org/10.26649/musci.2017.125>